

Periaatteet ja tavoitteet oikeusministeriön hallinnonalan toimitila-asioissa

Oikeusministeriön hallinnonalan
toimitilastrategia

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Periaatteet ja tavoitteet oikeusministeriön hallinnonalan toimitila-asioissa

Oikeusministeriön hallinnonalan
toimitilastrategia

26.06.2012

Julkaisun nimi	Periaatteet ja tavoitteet oikeusministeriön hallinnonalan toimitila-asioissa Oikeusministeriön hallinnonalan toimitilastrategia
Tekijä	Oikeusministeriö
Oikeusministeriön julkaisu	40/2012 Toiminta ja hallinto
OSKARI numero	OM 33/252/2012
ISSN-L	1798-7083
ISSN (PDF)	1798-7083
ISBN (PDF)	978-952-259-220-0
URN	URN:ISBN:978-952-259-220-0
Pysyvä osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-220-0
Asia- ja avain- sanat	toimitilat, strategiat
Tiivistelmä	<p>Toimitilamenot muodostavat noin 15 % oikeusministeriön hallinnonalan toimintamenoista ja ovat henkilöstömenojen jälkeen suurin menoerä. Entistä määrätietoisempaa toimitilajohtamista edellyttävät yhtäältä valtiohallinnon ja oikeusministeriön hallinnonalan voimakas rakennemuutos, jolla tähdätään kaikilla toimialoilla vahvempiin ja osaavampiin työyhteisöihin ja toisaalta julkisen talouden säästöpainneet, jotka kohdistuvat myös toimitilamenojen alentamiseen.</p> <p>Oikeusministeriön toimitilastrategian tehtävä on suunnata sekä toimitiloja koskevaa ajattelua että toimitilaratkaisujen käytännön toteuttamistapaa. Toimitilastrategia linjaa ne tärkeimmät toimitilajohtamisen periaatteet ja toimintatavat, joita noudattamalla pyritään huolehtimaan viranomaisten perustehtävistä ja henkilöstön työskentelyä tukevista toimitilaratkaisuista koko hallinnonalalla.</p> <p>Toimitilastrategia on valmisteltu toimitilajohtamisen kehittämisprojektissa. Projektin tehtävänä on ollut kehittää toimitilajohtamisen malli, joka toteuttaa oikeusministeriön toimintastrategian linjauksia toimitilajohtamiseen ja hankintatoimeen liittyen ja joka mahdollistaa hallitun ja suunnitelmallisen päätöksenteon toimitila-asioissa. Strategiaa valmisteltaessa on kuultu ministeriön osastojen ja erillisyksiköiden sekä hallinnonalan keskusvirastojen edustajia.</p> <p>Toimitilajohtamisen ohjausryhmä: Kansliapäällikkö Tiina Astola, oikeusministeriö, puheenjohtaja Osastopäällikkö Kari Kiesiläinen, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto Osastopäällikkö Jarmo Littunen, oikeusministeriö, kriminaalipoliittinen osasto Hallintojohtaja Olli Muttilainen, oikeusministeriö Talousjohtaja Harri Mäkinen, oikeusministeriö</p>

Toimitilajohtamisen projektiryhmä:

Johtavat asiantuntijat Riitta Juutilainen ja Tanja Rytönen-Romppanen, Senaattikiinteistöt

Apulaisosastopäällikkö Arto Kujala, oikeusministeriö, kriminaalipoliittinen osasto

Ylitarkastaja Jarkko Mannerhovi, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto

Johtaja Pauli Nieminen, Rikosseuraamuslaitos, johdon tuki

Ylitarkastaja Jouni Rutanen, oikeusministeriö, talousyksikkö

26.06.2012

Publikationens titel	Principerna och malen för hantering av lokalfrågor inom justitieministeriets förvaltningsområde Lokalitetsstrategi för justitieministeriets förvaltningsområde
Författare	Justitieministeriet
Justitieministeriets publikation	40/2012 Verksamhet och förvaltning
OSKARI nummer	OM 33/252/2012
ISSN-L	1798-7083
ISSN (PDF)	1798-7083
ISBN (PDF)	978-952-259-220-0
URN	URN:ISBN:978-952-259-220-0
Permanent adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-220-0
Sak- och nyckelord	lokaler, strategier

Referat

Utgifterna för lokaler utgör 15 % av omkostnaderna inom justitieministeriets förvaltningsområde och är den näst största utgiftsposten efter personalutgifterna. Mer målmedveten lokalhantering krävs å ena sidan på grund av den kraftiga strukturförändringen som pågår inom statsförvaltningen och justitieministeriets förvaltningsområde i syfte att skapa starkare och mer kunniga arbetsgemenskaper i alla branscher, och å andra sidan av spartrycket som förutsätter att särskilt lokalutgifterna ska sänkas.

Syftet med justitieministeriets lokalitetsstrategi är att styra både tänkesätten som gäller lokaler och det praktiska genomförandet av lokalitetslösningarna. I lokalitetsstrategin fastställs riktlinjerna för de viktigaste principerna och förfaringssätten för lokalhanteringen. Genom att iaktta dem strävar man efter att säkerställa att det inom hela förvaltningsområdet finns lokaler som stöder myndigheternas grundläggande uppgifter och personalens arbete.

Styrningsgruppen för lokalhanteringen:
Kanslichef Tiina Astola, justitieministeriet, ordförande
Avdelningschef Kari Kiesiläinen, justitieministeriet, justitieförvaltningsavdelningen
Avdelningschef Jarmo Littunen, justitieministeriet, kriminalpolitiska avdelningen
Förvaltningsdirektör Olli Muttilainen, justitieministeriet
Ekonomidirektör Harri Mäkinen, justitieministeriet

Projektgruppen för lokalhanteringen:

Ledande sakkunnig Riitta Juutilainen, Senatfastigheter

Biträdande avdelningschef Arto Kujala, justitieministeriet, kriminalpolitiska
avdelningen

Överinspektör Jarkko Mannerhovi, justitieministeriet, justitieförvaltningsavdel-
ningen

Direktör Pauli Nieminen, Brottspåföljdsmyndigheten, ledningens stöd

Överinspektör Jouni Rutanen, justitieministeriet, ekonomienheten

SAATE

Toimitilamenot muodostavat 15 % oikeusministeriön hallinnonalan toimintamenoista ja ovat henkilöstömenojen jälkeen suurin menokohde. Toimitilojen merkitys osana asiakaspalvelun, työyhteisöjen ja työolosuhteiden aktiivista kehittämistä ymmärretään yhä paremmin. Paitsi että tiedostetaan tilojen merkitys työn tekemisen ja työviihtyvyyden tärkeänä tekijänä, tunnustetaan myös tietotekniikan kehityksen ja uusien työn tekemisen tapojen asettamat vaatimukset työympäristölle ja toimitiloille. Entistä määrätietoempaa toimitilajohtamista edellyttävät yhtäältä valtiohallinnon ja oikeusministeriön hallinnonalan voimakas rakennemuutos, jolla tähdätään kaikilla toimialoilla vahvempaan ja osaavampaan työyhteisöihin, ja toisaalta julkisen talouden säästöpainet, jotka kohdistuvat erityisesti toimitilamenojen alentamiseen.

Oikeusministeriön toimitilastrategian tehtävä on suunnata sekä toimitiloja koskevaa ajattelua että toimitilaratkaisujen käytännön toteuttamistapaa. Tavoitteena on välttämättömän toimitilakannan uudistaminen siten, etteivät kasvavat kustannuspaineet syö resursseja hallinnonalan perustehtävien hoitamiselta ja toiminnan kehittämiseltä. Toimitilastrategia linjaa ne tärkeimmät toimitilajohtamisen periaatteet ja toimintatavat, joita noudattamalla pyritään huolehtimaan viranomaisten perustehtäviä ja henkilöstön työskentelyä tukevista toimitiloista koko hallinnonalalla.

Käytännön toimitilahankkeissa noudatettavia yksityiskohtaisia toiminta- ja menettelyohjeita kootaan erilliseen toimitilajohtamisen käsikirjaan, joka valmistuu syksyyn 2012 mennessä.

Toimitilastrategia on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä. Tarkoitus on, että esitettyjä linjauksia edelleen konkretisoidaan toimialakohtaisissa suunnitteluohjeissa ja toimitilasuunnitelmissa. Toivottavaa on, että linjausten pohjalta myös jatketaan sitä keskustelua, jota toimitilojen kehittämisestä on viime aikoina hallinnonalalla käyty. Tämä keskustelu ja tätä toimitilastrategiaa koskevat kommentit ja kehittämis ehdotukset otetaan ministeriössä vakavasti ja strategiassa esitettyjä linjauksia otetaan tarvittaessa uudelleen tarkasteluun.

Kansliapäällikkö

Tiina Astola

SISÄLLYS

YHTEENVETO	12
1 MIKSI TOIMITILAJOHTAMISTA ON PARANNETTAVA?	14
2 TOIMITILAJOHTAMISEN TAVOITTEET OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALALLA	16
2.1 Toimitilat tukevat toimintaa	16
2.2 Tilaratkaisuissa on otettava huomioon useita näkökulmia	17
2.3 Tilaratkaisut ovat yhteiskuntavastuullisia	18
2.4 Toimitilakustannuksissa on saatava aikaan säästöjä	19
3 TOIMITILAJOHTAMINEN, TOIMITILASUUNNITTELU JA TOIMITILOJA KOSKEVA PÄÄTÖKSETEKO	21
3.1 Hallinnonalalla otetaan käyttöön yhtenäinen toimitilajohtamisen malli	21
3.2 Toimitilajohtamisen roolit ja tehtävät eri organisaatiotasoilla	22
3.3 Toimitilasuunnittelun pääperiaatteet	23
3.4 Toimitilojen hankintamenettely	24
4 STRATEGIAN TOTEUTUS, SEURANTA JA RAPORTOINTI	26
4.1 Toteutus	26
4.2 Seuranta ja raportointi	27
LIITE	28

YHTEENVETO

Toimitilajohtamisen merkitys on viime vuosina korostunut, kun on tiedostettu tilojen vaikutus työviihtyisyyteen ja ymmärretty, että tietotekniikan kehitys ja uudet työn tekemisen tavat asettavat työympäristölle ja toimitiloille aivan uudenlaisia vaatimuksia. Samalla valtiohallinnon rakennemuutokset, yleiset säästöpaineeet sekä erityisesti toimitilamenoille asetetut säästötavoitteet edellyttävät entistäkin tehokkaampaa toimitilojen käyttöä. Muutosta ja siihen sisältyviä mahdollisuuksia ei voida hallita, jollei eri näkökulmia soviteta yhteen kaikilla tasoilla suunnitelmallisella, hallitulla ja pitkäjänteisellä toimitilajohtamisella. Oikeusministeriön toimitilastrategia linjaa ne tärkeimmät toimitilajohtamisen periaatteet ja toimintatavat, joita noudattamalla pyritään huolehtimaan hyvistä toimitiloista koko hallinnonalalla.

Oikeusministeriön hallinnonalan toimitilajohtamisessa tärkeimmät tavoitteet ovat:

Toimitilat tukevat toimintaa. Toimitilaratkaisuilla pyritään luomaan parhaat mahdolliset olosuhteet tehdä työtä. Arvioinnissa otetaan huomioon henkilöstön ja asiakkaiden turvallisuus ja työhyvinvointi sekä tietotekniikan kehityksen vaikutukset työprosesseihin, tehtäväkuviin, henkilöstörakenteeseen ja -määrään sekä työaikajärjestelyihin.

Tilaratkaisuissa on otettava huomioon oikeusministeriön hallinnonalan, kunkin toimintasektorin ja käyttäjäviraston etu sekä valtion kokonaisuus. Kaikissa tilaratkaisuissa on tarkasteltava saavutettavia etuja kaikilla hallinnon tasoilla sekä valtion kokonaisuus. Toimitilasäästöistä on tavoiteltava hyötyä toiminnalle kaikilla tasoilla.

Tilaratkaisujen tulee olla yhteiskuntavastuullisia. Toimitiloja tulee tarkastella sosiaalisen, taloudellisen ja ympäristöön liittyvän yhteiskuntavastuun näkökulmista. Esimerkiksi turvalliset, terveelliset ja viihtyisät toimitilat, jotka palvelevat myös kansalaista, toteuttavat sosiaalista vastuuta. Ympäristö otetaan huomioon minimoimalla hankittavan tilan laajuus ja energiaratkaisuissa. Taloudellista yhteiskuntavastuuta voidaan toteuttaa hyödyntämällä olemassa olevaa toimitilakantaa.

Tilaratkaisuilla on saatava aikaan säästöjä kokonaiskustannuksissa. Tavoitteena on säästää toimitilakustannuksissa ja muissa toimitilamenoissa, jotta voidaan vapauttaa resursseja varsinaiseen toimintaan ja sen kehittämiseen. Hallinnonalalla on välttämätöntä hakea mahdollisuuksia säästää myös niissä tiloissa, joissa ei ole välitöntä muutostarvetta. Toimistotiloissa pyritään enintään 20 m²/htv:n mitoitukseen. Lähtökohtana on myös, ettei yksittäinen toimitilaratkaisu johda kokonaiskustannusten nousuun. Tulosohtausprosessissa asetetaan tavoitteet toimialan toimitilakustannusten kehitykselle.

Oikeusministeriön hallinnonalalla otetaan käyttöön **yhtenäinen toimitilajohtamisen malli**, jossa on määritelty koko hallinnonalalle yhtenäinen päätöksentekomenettely sekä eri toimijoiden roolit ja tehtävät. Kansliapäällikön alaisuuteen perustetaan uusi toimitilajohtajan rooli toimitilojen suunnittelua ja toteuttamista varten. Toinen uusi rooli on suuriin toimitilahankkeisiin keskusvirastotasolta nimettävä hankejohtaja.

Toimitilojen suunnittelun ja toteuttamisen perustana ovat yhdenmukaisin perustein kaikille toimialoille laaditut *toimitilasuunnitelmat*. Kunkin toimialan omassa *toimitila- ja työympäristökonseptissa ja suunnitteluohjeissa* kuvataan ratkaisumalleja, jotka perustuvat toimialan erityispiirteisiin ja toteuttavat sen strategisia tavoitteita ja linjauksia. *Toimitilajohtamisen käsikirjassa* kuvataan yksityiskohtaisesti mallin periaatteet. Toimitiloja koskevassa suunnittelussa on aikaisempaa selkeämmin otettava huomioon tavoitteet ja tulevaisuuden muuttuvat tarpeet. Rakennushankkeet ja vuokraukset on jaoteltu vuosivuokran perusteella isoihin (vuosivuokra oikeusministeriön hallinnonalan osalta ilman arvonnäisäveroa yli 200 000 euroa) ja pieniin hankkeisiin, joiden päätöksenteko poikkeaa toisistaan.

Strategian toteutukselle on asetettu aikataulu, jonka mukaan toimitilajohtamisen malli on kokonaisuutenaan käytössä vuoden 2013 syksyllä. Strategian toteutumisen seuranta edesauttaa ajantasainen ja luotettava tietopohja sekä riittävän aktiivinen ja säännönmukainen raportointi.

Oikeusministeriön toimitilastrategialla halutaan suunnata toimitilaratkaisuja koskevaa ajattelua ja ratkaisujen toteuttamista. Tavoitteena on jatkaa välttämätöntä toimitilakanan uudistamista siten, ettei voimavaroja syöä hallinnonalan perustehtävien hoitamiselta ja toiminnan kehittämiseltä. Jollei tässä onnistuta, joudutaan toimitilamenojen kasvu rahoittamaan henkilöstöä vähentämällä.

1 Miksi toimitilajohtamista on parannettava?

Toimitilamenot muodostavat oikeusministeriön hallinnonalan toimintamenoista noin 15 % (v. 2011 noin 110 milj. euroa) ja ovat henkilöstömenojen jälkeen suurin menokohde. Toimipaikkoja hallinnonalalla on yhteensä noin 530. Toimitilojen merkitys työyhteisöjen suorituskykyyn sekä henkilöstön työoloihin ja työviihtyvyyteen aktiivisesti vaikuttavana tekijänä tiedostetaan yhä selvemmin. Passiivisesta työympäristön elementistä on tullut aktiivinen osa työyhteisöjen kehittämistä. Samalla kehittyneen tietotekniikan avaamat uudet näkymät työn tekemiselle ovat suuresti vaikuttamassa myös toimitiloja koskevaan ajatteluun. Tämä ajattelutavan muutos on nähtävissä esimerkiksi oikeushallinnon toimitila- ja työympäristökonseptissa ja Rikosseuraamuslaitoksen laitosrakenteen kehittämislinjoja ja -periaatteita koskevissa kehittämissankkeissa.

Oikeusministeriön hallinnonalalla paineet toimitilakannan uudistamiseen ja työympäristöjen kehittämiseen ovat vuosi vuodelta kasvaneet. Rikosseuraamusalalla on laadittu yhteistyössä Senaatti-kiinteistöjen kanssa toimitilaohjelma vuosille 2012–2020. Toimitilaohjelma edistää uudistetussa vankeuslainsäädännössä asetettujen tavoitteiden toteuttamista. Toimitilat tukevat perustehtävien hoitamista, työskentelyä kohti rikoksetonta elämää ja turvallista rangaistusten täytäntöönpanoa. Tavoitteena on myös, että vankilatilat vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimuksia. Oikeuslaitoksen kaikilla toimintasektoreilla viimeisten viiden vuoden aikana toteutetut rakenneuudistukset, joilla tähdätään toiminnallisesti vahvempiin työyhteisöihin sekä resurssien käytön tehostamiseen kokoamalla hallinto- ja tukitehtäviä aiempaa olennaisesti suurempiin yksiköihin, edellyttävät laajaa toimipaikkaverkoston uudistamista. Vireillä on jatkuvasti myös joukko hankkeita, joilla pyritään ratkaisemaan sisäilmaongelmia tai muita toimitiloihin liittyviä työterveysongelmia.

Toimitilakysymyksiä on aiemmin voitu ratkaista tapaus kerrallaan – sitä mukaa kuin ongelmia tai tarpeita on tullut esiin. Kun kaikilla oikeusministeriön hallinnonalan toimintasektoreilla toimitilakanta on voimakkaassa muutoksessa ja kun valtionhallinnon koko toimitilakanta on vastaavassa liikkeessä esimerkiksi hallinnon rakennemuutosten, alueellistamisen ja pääkaupunkiseudun erityisten toimitilakysymysten vuoksi, on välttämätöntä huolehtia siitä, että toimipaikkaratkaisussa eri alueilla ja paikkakunnilla otetaan huomioon julkisten palvelujen kokonaisuus, asiakaspalvelun näkökulma, eri toimintojen keskinäiset logistiset ja muut yhteydet sekä hyödynnetään tehokkaasti mahdolliset synergiaedut. Muutosta ja siihen kätkeytyviä mahdollisuuksia ei ole mahdollista hallita, jollei eri näkökulmia kyetä kaikilla tasoilla tehokkaalla toimitilajohtamisella sovittamaan yhteen.

Valtionhallintoon ja myös oikeusministeriön hallinnonalaan kohdistuu lähivuosina huomattavia säästöpaineita. Säästöjä edellytetään saavutettavan myös toimitilamenoissa. Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa lähdetään siitä, että valtion toimitilamenoja kyetään jo hallituskauden aikana selvästi alentamaan. Tähän pyritään tehostamalla toimitilojen käyttöä yleensä, hyödyntämällä valtion omaa toimitilakantaa nykyistä

tehokkaammin ja myös luopumalla sellaisesta toimitilakannasta, jonka omistaminen ei ole valtion tehtävien hoidon kannalta tarpeellista.

Toimitilakannan uudistaminen perinteisillä mitoituksilla lisää yleensä toimitilakustannuksia. Kun valtion toimintoja on yhä suuremmassa määrin keskitetty maakuntakeskukseen, vuokramenot ovat kohonneet. Samoin toimitilojen peruskorjaukset tai toimitilojen uudelleenjärjestelyt ovat merkinneet vuokratason selvää nousua. Valtion toimitilastrategiassa vuodelta 2005 ja sitä täydentävässä Valtioneuvoston periaatepäätöksessä pysyvien toimintamenosäästöjen aikaansaamiseksi vuodelta 2010 on asetettu tavoitteeksi toimitilojen käytön selvä tehostaminen niin, että henkilötövuotta kohti laskettu keskimääräinen toimistotilan tarve alenee 30–35 m²/htv:n tasolta ainakin 25 m²/htv -tasolle. Valtionhallinnolta edellytetään merkittäviä toimenpiteitä myös toimitilojen energiankäytön tehostamiseksi, sillä toimitilat aiheuttavat jopa 70 % organisaation ilmastovaikutuksista.

Hallitusohjelmassa asetetut toimitilamenojen säästötavoitteet sekä vireillä olevista toimitilahankkeista johtuvat kustannuspaineet edellyttävät käytännössä pyrkimistä vieläkin tehokkaampaan toimitilojen käyttöön. Tämä edellyttää kokonaan uuden tyyppisiä toimitilaratkaisuja ja uuden tyyppistä toimitila-ajattelua. Samalla on kuitenkin muistettava, että toimitilat ovat olemassa toiminnan tukemista varten ja että tavoitteena tulee olla työskentelyä sekä hyvää ja terveellistä työympäristöä parhaalla mahdollisella tavalla tukevat ratkaisut. Pitkäjänteisen toimitilajohtamisen edellytys on toimitiloja koskeva kattava tietopohja koskien muun muassa tilojen saatavuutta, tilankäytön ja tilatehokkuuden tunnuslukuja sekä eri tilojen vuokrasopimustilannetta. Tietopohjan kokoaminen on parhaillaan käynnissä oikeusministeriön hallinnonalalla, kun toimitilatietoja siirretään valtionhallinnon yhteiseen tilatietojärjestelmään.

Oikeusministeriön toimitilastrategian tehtävä on suunnata toimitiloja koskevaa ajattelutapaa ja toimitilaratkaisujen käytännön toteuttamistapaa niin, että hallinnonalalla voidaan jatkaa välttämätöntä toimitilakannan uudistamista siten, etteivät säästötarpeet ja kasvavat kustannuspaineet syö resursseja hallinnonalan perustehtävien hoitamiselta ja toiminnan kehittämiseltä. Jollei tässä onnistuta, joudutaan toimitilamenojen kasvu käytännössä rahoittamaan henkilöstöä vähentämällä.

2 Toimitilajohtamisen tavoitteet oikeusministeriön hallinnonalalla

Valtion toimitilastrategiassa (2005) omaksuttua lähestymistapaa soveltaen oikeusministeriön hallinnonalan toimitilajohtamisessa keskeiset tavoitteet ovat:

- Toimitilat tukevat toimintaa
- Tilaratkaisuissa on otettava huomioon oikeusministeriön hallinnonalan, kyseisen toimintasektorin sekä käyttäjäviraston edut sekä valtion kokonaisuus
- Tilaratkaisujen tulee olla yhteiskuntavastuullisia
- Tilaratkaisuilla tulee saada aikaan säästöjä kokonaiskustannuksissa

2.1 Toimitilat tukevat toimintaa

Toimitilaratkaisuilla pyritään luomaan parhaat mahdolliset olosuhteet tiloissa tehtävää työtä varten. Toimitilojen tulee tukea uudistuvia työprosesseja ja toimintatapoja sekä ottaa huomioon työhyvinvointi ja henkilöstön että asiakkaiden turvallisuus. Erityisesti on otettava huomioon tietotekniikan kehityksestä johtuvat muutokset työprosesseihin, tehtäväkuviin, henkilöstörakenteeseen ja henkilöstön määrään. Suunnittelussa on myös otettava huomioon työaikajärjestelyjen monipuolistuminen ja etätöiden käytön laajentaminen. Tilaratkaisuissa on siten pyrittävä muuntojoustaviin tiloihin ja muutostarpeet huomioon ottaviin sopimuksiin.

Toimialakohtaisissa toimitila- ja työympäristökonsepteissa kuvataan yksityiskohtaisemmin kunkin toimialan erityispiirteisiin perustuvia ratkaisumalleja, jotka toteuttavat toimialaa koskevia strategisia tavoitteita ja linjauksia. Näitä konsepteja tulee laatia tilasuunnittelun tueksi kaikilla toimialoilla. Konsepteja täydennetään tarvittavilla suunnitteluohjeilla. Yksittäiset toimitilaratkaisut suunnitellaan konseptien ja suunnitteluohjeiden pohjalta vuorovaikutuksessa viraston henkilöstön kanssa.

Tilaratkaisujen tulee edesauttaa työn tuloksellisuudelle ja tehokkuudelle asetettuja tavoitteita. Toimitilojen mitoituserusteita ja -tavoitteita tarkastellaan kohdassa 2.4.

2.2 Tilaratkaisuissa on otettava huomioon useita näkökulmia

Kaikissa tilaratkaisuissa on tarkasteltava oikeusministeriön hallinnonalakokonaisuuden, kyseisen toimialan ja viraston etua sekä myös valtion kokonaisuutta ja tavoiteltava toimintatasäästöistä johtuvaa toiminnan edellytyksille tulevaa hyötyä kaikille edellä mainituille tasoille. Tilaratkaisua arvioitaessa tulee huomioida sekä toiminnalliset, taloudelliset että yhteiskuntavastuun näkökulmat. Hallinnonalan edun on oltava oikeassa suhteessa valtion kokonaisuuteen nähden.

Senaatti-kiinteistöjen tehtävä on valtiosyhteisön in-house yksikkönä tuottaa tilapalveluja ja niihin välittömästi liittyviä muita palveluja valtionhallinnolle ja sitä lähellä oleville yhteisöille sekä huolehtia hallinnassaan olevasta valtion kiinteistövarallisuudesta. Senaatti-kiinteistöt tarjoaa asiantuntijapalvelua sekä julkisia hankintoja koskevien säädösten mukaisesti kilpailutettuja yhteistyökumppaneidensa palveluja. Senaatti-kiinteistöt tukee toimitilojen osalta organisaation muutosprosesseja ja pyrkii niin oikeusministeriön hallinnonalan kuin valtion kokonaisuuteen huomioon ottaen löytämään optimaalisia ratkaisuja.

Tilatarpeen noustua esille ratkaisuja etsitään yleensä seuraavaa etenemisjärjestystä noudattaen. Ensiksi tarkastellaan kaikkien samalla paikkakunnalla olevien hallinnonalan toimijoiden tilankäyttöä tunnuslukuineen ja selvitetään, onko mahdollista löytää ratkaisu tiivistämällä tilankäyttöä hallinnonalalle jo vuokratuissa tiloissa. Lisäksi tulee selvittää ja arvioida yhteistyössä Senaatti-kiinteistöjen kanssa mahdollisuudet käyttää muita valtion omistamia tai valtion muualta vuokraamia tiloja tilatarpeen ratkaisemiseksi. Mikäli hallinnonalan tai valtion toimitiloista ei löydy ratkaisua tilatarpeeseen, tutkitaan muu paikkakunnalla oleva tilatarjonta. Viimeisenä vaihtoehtona selvitetään uudisrakentamisen vaihtoehdot yhteistyössä Senaatti-kiinteistöjen kanssa.

Toimitilajohtamisessa tärkeä näkökulma on myös toimitilakannan arviointi tunnuslukujen valossa tavoitteena jatkuvasti karsia tarpeettomia tai ylimitoitettuja toimitiloja. Erityisesti on syytä tarkastella niitä toimitiloja, joissa vuokrasopimuskauden päätyminen on ajankohtaista. Tässä tarkastelussa korostuvat valtion tilatietojärjestelmän toimitilamitoitusta ja sopimustilannetta koskevat tunnusluvut.

Toimitilatarpeen ratkaisemisen vaihtoehdot kustannuksineen ja muine tunnuslukuineen sekä aikatauluineen kuvataan perustelumuistioissa, kun hanketta esitetään toimialakohittaiseen toimitilas suunnitelmaan. Tätä perustelumuistiota käytetään myös laajojen hankkeiden (ks. jakso 3) esiselvitysvaiheen päätöksenteon perusteena samoin kuin allekirjoitettavaksi tulevien vuokrasopimusten taustamuistiona.

Viime kädessä ministeriön tehtävänä on huolehtia siitä, että ministeriön hallinnonalan kokonaisuuteen ja edellä sanotut muut arviointinäkökulmat otetaan huomioon toimialakohittaisissa toimitilas suunnitelmissa ennen niiden hyväksymistä.

2.3 Tilaratkaisut ovat yhteiskuntavastuullisia

Toimitilojen yhteiskuntavastuullisuutta tulee tarkastella sosiaalisen-, ympäristö- ja taloudellisen vastuun näkökulmista.

Sosiaalista vastuuta toteuttavat toimitilat ovat turvalliset, terveelliset ja viihtyisät ja ne tukevat kansalaisen palvelutarpeita. Toimitilaturvallisuudella tarkoitetaan kaikkia toimia, joita tehdään organisaation kokonaisturvallisuuden ylläpitämiseksi. Näitä ovat esim. kulunvalvonta, tekninen valvonta, vartiointi, palo-, vesi-, iv- ja murtovahinkojen torjunta. Toimitilaturvallisuuden lisäksi työympäristön tietoturvallisuuden ja tietosuojan on kaikissa olosuhteissa oltava vaatimusten mukaisia ja niistä aiheutuvat vaatimukset tulee huomioida tilasuunnittelussa. Oikeusministeriön hallinnonalalla on linjattu ne rakenteellisen ja turvateknisen toimitilaturvallisuuden toimenpiteet, jotka tulee ottaa huomioon uusien tilojen ja korjaustöiden suunniteltaessa ja vuokrattaessa.

Energiakulutusta koskevat suositukset ovat kiristymässä ja muuttumassa vaatimuksiksi. Ensisijainen ympäristövaikutusten vähentämisen keino on minimoida hankittavan tilan laajuus; mitä tehokkaammat ja paremmalla käyttöasteella olevat tilat ovat, sen pienempi on niiden ympäristökuorma henkilöä kohden. Hankittavien tilojen energialuokan osalta tulee kiinnittää huomiota voimassa olevissa määräyksissä esitettyihin vaatimuksiin ja toisaalta valtionhallinnon toimitiloille asetettuihin tavoitteisiin. Tilojen ympäristövaikutusta hiilijalanjäljen muodossa seurataan myös HTH-tietopalvelussa (Optimize.net). Tietoa varten on vuokrasopimusten solmimisen yhteydessä kiinteistöjen omistajilta vaadittava tarvittavat tiedot kiinteistön energiankulutuksesta koskien koko vuokrasopimuskautta.

Toimitiloissa käytetty energia muodostaa merkittävimmän ympäristökuormituksen kiinteistön elinkaaren aikana. Toimitilojen käyttäjällä ja kiinteistön käytön optimoinnilla on merkittävimmät vaikutusmahdollisuudet tämän kuormituksen pienentämisessä. Oikeusministeriön hallinnonalalla pyritään vuokrasopimukseen (ns. Green Lease -mallit), joissa vuokralaisella on aito mahdollisuus vaikuttaa omalla toiminnallaan syntyneisiin vuokrakustannuksiin pienenevän energian kulutuksen kautta. Oikeusministeriön hallinnonalallakin on laadittava työ- ja elinkeinoministeriön ohjeiden mukaiset energiatehokkuussuunnitelmat.

Jos paikkakunnalla on ennestään vapaana olemassa olevia tiloja tilatarpeen tyydyttämiseksi, peruslähtökohta taloudellisen yhteiskuntavastuullisuuden näkökulmasta on, että valtion käyttöön ei rakenneta uutta toimitilaa.

2.4 Toimitilakustannuksissa on saatava aikaan säästöjä

Toimitilajohtamisen keskeisenä tavoitteena osana valtionhallinnon ja oikeusministeriön hallinnonalan säästötavoitteita on tuottaa säästöjä toimitilakustannuksissa ja muissa toimitiloihin sitoutuvissa kustannuksissa. Tällä vapautetaan resursseja varsinaiseen toimintaan ja sen kehittämiseen.

Tilaratkaisujen kustannuksia arvioitaessa tulee vuokran määrän lisäksi ottaa huomioon muut kokonaistaloudellisuuteen vaikuttavat tekijät ja ratkaisujen seurannaisvaikutukset. Lähtökohtana tilajärjestelyissä on, että järjestelyillä saavutetaan kustannussäästöjä, joko välittömästi toimitilakustannuksissa tai ainakin kokonaiskustannuksissa. Kokonaiskustannusten vertailussa otetaan huomioon paitsi vuokrat myös toimitiloihin välittömästi liittyvät energia-, huolto-, turvallisuus- ja muut vastaavat kustannukset samoin kuin oman henkilöstön työpanokseen liittyvät henkilökustannukset (esim. sisäiset palvelut). Tarkastelussa otetaan huomioon myös vaikutukset muille hallinnonaloille ja valtion toimitilakustannuksiin riittävän pitkällä aikavälillä. Kustannusvaikutusten tarkastelua varten otetaan käyttöön yhdenmukainen malli, jota on mahdollista hyödyntää prosessin eri vaiheissa. Mallissa otetaan huomioon kattavasti eri kustannuserät ja myös päätöksenteon kannalta muut olennaiset näkökohdat, jotta eri vaihtoehtojen kokonaistaloudellisuuden vertailu on mahdollista.

Aikaisemmin toimitilakokonaisuutta on suunniteltu lähes yksinomaan tarvelähtöisesti. Entistä tärkeämmäksi tulee toimitiloissa piilevän säästöpotentiaalin tunnistaminen ja sen hyödyntäminen. Hallinnonalalla on välttämätöntä hakea säästöpotentiaalia myös niissä tiloissa, joissa ei ole varsinaista muutostarvetta. HTH-tietopalvelusta (Optimize.net) saatavia tunnuslukuja ja vuokrasopimustietoja hyväksi käyttäen etsitään kohteet, joissa tilankäytön tehokkuus ei ole tavoitearvoja vastaavaa. Niitä koskien selvitetään mahdollisuudet joko luopua ylimääräisestä tilasta tai parantaa tilankäytön tehokkuutta esimerkiksi tarjoamalla ylimääräistä tilaa muille toimijoille. Säästöä tuovat muutoshankkeet lisätään toimitilasuunnitelmiin ja niiden toteutumista pyritään edistämään ja priorisoimaan.

Toimitilojen perusmitoitustavoitteet toimistotiloissa

Valtion toimitilastrategiaa (2005) täydentävässä Valtioneuvoston periaatepäätöksessä *Valtion pysyvien toimintamenosäästöjen aikaansaamiseksi* (2010) on toimitilojen mitoitustavoitteeksi asetettu enintään 25m² toimistotilaa henkilötyövuotta kohden. Toimitiloihin kohdistuvien säästötavoitteiden vuoksi oikeusministeriön hallinnonalalla kuten useilla muillakin hallinnonaloilla tulee pyrkiä toimistotyypisissä työtiloissa mitoitukseen enintään 20 m²/htv. Mikäli yksittäisessä toimitilaratkaisussa kokonaiskustannukset uhkaavat nousta, on tutkittava tätäkin tiukempaa mitoitusta. Toimitilaratkaisun tehokkuustavoite voidaan ylittää vain erityisistä syistä esimerkiksi kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten muutoksissa. Tilankäytön tehokkuuden ja käyttöasteiden parantaminen vähentää myös toimitiloista aiheutuvaa ympäristökuormitusta.

Toimistotilaksi luetaan kaikki toimistokerroksissa sijaitsevat työtilat apu- ja sosiaalitoimeen. Myös yhteiskäyttöisistä neuvottelu-, sisääntulo- ja asiakaspalvelutiloista huomioidaan laskelmassa pinta-alan mukainen jyvitetty osuus. Tunnukseluun ei lasketa mukaan toiminnan erikoistiloja, kuten istuntosalikokonaisuuksia, eikä kellarissa sijaitsevia arkisto- ja varastotiloja. Tilaratkaisut on mahdollista toteuttaa usein eri tavoin.

Tulosohjausprosessissa asetetaan tavoitteet toimitilakustannusten kehitykselle asianomaisella toimialalla. Tarvittavat toimenpiteet kuvataan toimialakohtaisissa toimitilasuunnitelmissa. Ennen vuokrasopimusten uusimista tulee aina ensin tarkastella kyseisen viraston ja muiden paikkakunnalla olevien hallinnonalan toimijoiden tilankäytön tunnuslukuja ja toiminnan tulevaisuuden suunnitelmia. Myös muiden valtiotoimijoiden tilatarpeet ja suunnitelmat tarkastellaan samassa yhteydessä.

Muut mitoitustavoitteet

Eri toimialojen erityistilojen kuten vankitilojen, tuomioistuimien istuntotilojen ja vastaavien erityistilojen osalta mitoitusterusteita samoin kuin näiden tilojen varustelussa noudatettavia periaatteita tarkastellaan erikseen toimialakohtaisissa toimitila- ja työympäristökonsepteissa tai -suunnitteluohjeissa. Näissäkin tiloissa pyritään monikäyttöisyyteen, korkeisiin käyttöasteisiin ja tarkoituksenmukaiseen mitoitukseen.

3 Toimitilajohtaminen, toimitilasuunnittelu ja toimitiloja koskeva päätöksenteko

3.1 Hallinnonalalla otetaan käyttöön yhtenäinen toimitilajohtamisen malli

Oikeusministeriön hallinnonalan toimitilajohtaminen koostuu seuraavista aineksista:

- Toimialalla voi olla toimialakohtainen toimitilastrategia, jossa linjataan tavoitteita pidemmälle aikavälille
- Toimialakohtaiset toimitilasuunnitelmat, joissa on otettu huomioon tämä toimitilastrategia sekä toimialan strategia erityispiirteineen.
- Toimialakohtaiset toimitila- ja työympäristökonseptit ja suunnitteluohjeet, joissa käsitellään toimitilojen suunnittelussa noudatettavia toimialakohtaisia periaatteita ja tavoitteita sekä toimialakohtaisia erityiskysymyksiä
- Eri toimijoiden tehtävien ja roolien määrittely
- Yhtenäinen päätöksentekomenettely koko hallinnonalalla
- Toimitilajohtamista tukeva yhtenäinen tietopohja ja raportointi
- Toimitilajohtamisen käsikirja

Toimitilaresurssin suunnittelun ja toteuttamisen perustana toimivat *toimitilasuunnitelmat* laaditaan yhdenmukaisin perustein kaikilla toimialoilla.

Oikeuslaitoksessa on viimeistelyvaiheessa *oikeushallinnon toimitila- ja työympäristökonsepti*, jossa kiteytetään keskeisimmät strategiset linjaukset ja tärkeimmät ratkaisumallit tuomioistuinten, syyttäjävirstojen, ulosottovirstojen sekä oikeusapu- ja edunvalvontatoimistojen toimitilojen kehittämisen ohjaamiseksi. Konseptissa on esitetty suunnitteluperiaatteita erityisesti asiakaspalvelutiloihin, istuntosalikonaisuuksiin ja toimistotyötiloihin. Rikosseuraamuslaitoksessa on viimeistelyvaiheessa rikosseuraamusalan erityiskysymyksiä käsittelevä toimitilaohjelma.

Toimitilajohtamisen eri toimijoiden karkeat *roolit ja tehtävät* eri organisaatiotasoilla on määritelty tämän asiakirjan jaksossa 3.2. ja liitteessä. Toimitilahankkeissa hallinnonalalla noudatettava *päätöksentekomenettely* on pääpiirteissään kuvattu jäljempänä kohdassa 3.3.

Toimitilajohtamisen käsikirjassa kuvataan yksityiskohtaisesti oikeusministeriön hallinnonalan toimitilajohtamisen tavoitteet ja periaatteet.

Päätöksentekoa toimitila-asioissa koskevat määräykset ovat taloussäännössä ja virastojen sisäiseen päätöksentekoon liittyen asianomaisissa työjärjestyksissä.

3.2 Toimitilajohtamisen roolit ja tehtävät eri organisaatiotasoilla

Oikeusministeriön hallinnonalan toimitilahallinnon ja -johtamisen keskeiset toimijat ja näiden pääpiirteittäiset roolit ja tehtävät eri organisaatiotasoilla on kuvattu tämän asiakirjan *liitteessä*.

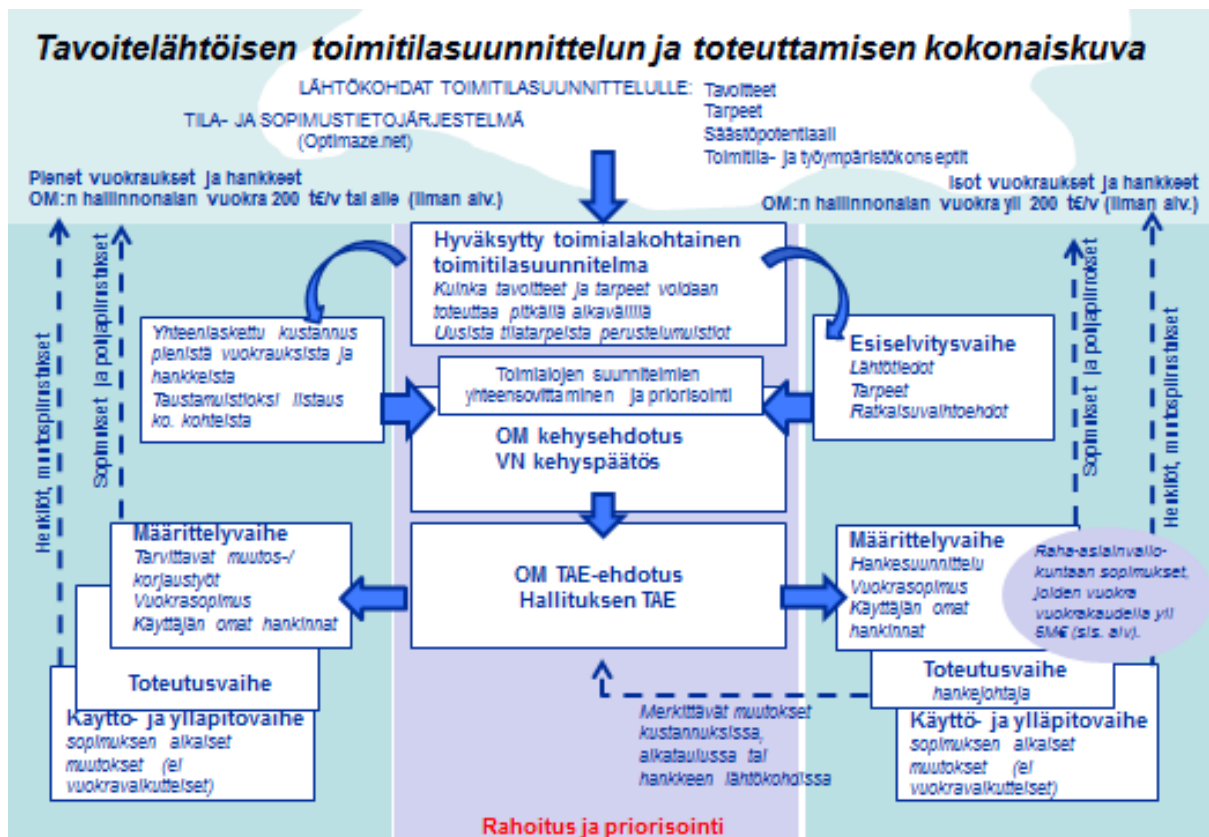
Virastotasolla viraston päällikön ja muiden virastossa toimitila-asioita hoitavien virkamiesten perustehtävät pysyvät pääpiirteissään ennallaan. Muutokset virastotasolla liittyvät ennen muuta hallinnonalan toimitilajohtamisen kiinteytymiseen, mikä virastotasolla edellyttää toimitilatietojen jatkuvaa ylläpitoa ja myös aktiivisuutta toimintaa paremmin palvelevien ja kustannuksia säästävien ratkaisujen etsimisessä. Hallinnonalan keskusvirastojen rooli oman toimialansa toimitila-asioiden suunnittelussa ja päätöksenteossa korostuu toimialakohtaisten toimitilasuunnitelmien ja aiempaa suuremman päätösvallan myötä.

Uutena keskeisenä toimijana toimitilojen suunnittelussa ja toteuttamisessa on ministeriöön kansliapäällikön alaiseksi perustettava toimitilajohtajan rooli. Sen ensisijainen tehtävä on vastata hallinnonalan toimitilasuunnittelun yhtenäisyydestä, tavoitteista ja hallinnonalan kokonaisedun toteutumisesta. Toinen uusi rooli on suuriin toimitilahankkeisiin keskusvirastotasolta nimettävä hankejohtaja. Hänen tehtävänä on vastata hankkeelle asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta sekä tunnistaa ja informoida mahdolliset hankkeen aikaiset merkittävät poikkeamat hallinnonalan suunnittelu- ja päätöksentekoprosessiin.

3.3 Toimitilasuunnittelun pääperiaatteet

Toimitila- tai muutostarpeen lähtökohtana yksittäisessä virastossa voi olla useita tekijöitä kuten tilojen epätarkoituksenmukaisuus, toiminnan uudet vaatimukset, organisaatiomuutokset tai vuokrasopimuskauden päätyminen. Toimitilakantaa koskien asetetaan myös enenevässä määrin tavoitteita sekä hallinnonalan sisällä että koko valtionhallintoa koskien. Uutena joukkona toimitilahankkeiksi nousevat kohteet, joissa on tilankäytön tiivistämisen, muutoshankkeiden tai vuokrasopimusmuutosten myötä saavutettavissa kustannussäästöä.

Toimitiloja koskevassa suunnittelussa on aikaisempaa selkeämmin painotettava tavoitelähtöisyyttä ja tulevaisuuden muuttuvien tarpeiden huomioon ottamista. Tavoitelähtöisen suunnittelun merkitys korostuu erityisesti, kun rakennemuutokset ja toimitilojen käytön tehostamisvaatimukset ovat nousseet yhä tärkeämmiksi kehityksen käynnistäjiksi.

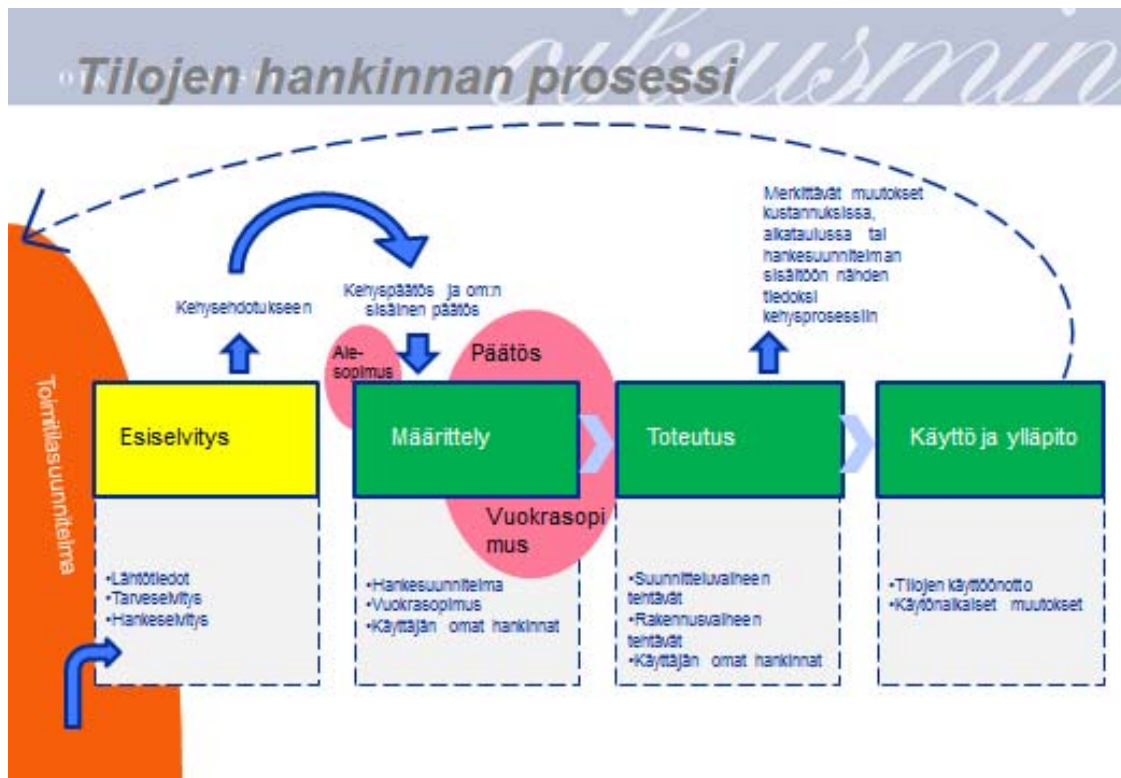

Oheiseen kaavioon on tiivistetty käyttönotettavan toimitilojen suunnittelun ja päätöksenteon kokonaiskuva. Toimitilakokonaisuuden suunnittelun lähtökohtana on ajantasainen toimitilasuunnitelma, jonka liitteenä olevaan taulukkomuotoiseen tiedostoon on koottu kaikki voimassaolevat vuokrasopimukset, toimitilahankkeet ja -tarpeet lähtötoineen. Lähtökohtia toimitilasuunnittelulle tulee useasta eri lähteestä kuten toiminnan

tavoitteista ja tarpeista, säästötavoitteista ja toimitila- ja työympäristökonsepteista. Hankkeet ja vuokraukset on jaoteltu vuosivuokran perusteella isoihin (vuosivuokra oikeusministeriön hallinnonalan osalta ilman arvonlisäveroa yli 200 000 euroa) ja pieniin hankkeisiin, joiden päätöksenteko poikkeaa toisistaan.

3.4 Toimitilojen hankintamenettely

Ministeriön TTS- ja kehusehdotukseen esitettävät tilahankkeet valitaan keskusvirastojen valmistelemista ja osastojen esittämistä suunnitelmista, jotka pohjautuvat toimialakoh-taisiin toimitilasuunnitelmiin sisältyviin hankkeisiin. Mitään hankkeita ei oteta prosessiin hyväksytyjen toimitilasuunnitelmien ohi ilman erityisen painavia perusteluja ja erillistä päätöksentekoa.

Esiselvitysvaiheeseen siirtyvät isot hankkeet ja tilojen vuokraukset, joita tullaan esittämään ministeriön osaston kehusehdotukseen. Toimitilahankkeessa mukana oleva paikallinen virasto ja keskusvirasto laativat yhteistyössä tarve- ja hankeselvityksen. Hankeselvityksen osana tutkitaan ja vertaillaan eri vaihtoehdot tilatarpeen toteuttamiselle myös muiden oikeusministeriön hallinnonalan toimijoiden tai muiden valtion virastojen tiloja käyttäen ja päätetään ja perustellaan valittu vaihtoehto.

Määrittelyvaiheeseen siirtyvät hankkeet, joiden rahoitus on varmistunut kehys- ja talousarvioehdotusprosessissa. Isoissa hankkeissa laaditaan hankesuunnitelmat ja pienissä hankkeissa tarvittavat suunnitelmat tai muistiot vuokrasopimusneuvottelujen aloittamiseksi. Vuokrasopimukseen liittyvät toimenpiteet ja päätöksenteko vaihtelevat vuokran määrästä riippuen:

- Pienet hankkeet, joissa oikeusministeriön hallinnonalalle tuleva vuokra ilman arvonlisäveroa on 200 000€v tai alle, päättää keskusvirasto vuokrauksista omien toimintamalliensa mukaisesti informoituaan asiasta toimitilajohtajaa.
- Isoista hankkeista eli hankkeista, joissa oikeusministeriön hallinnonalalle tuleva vuokra ilman arvonlisäveroa on yli 200 000 euroa/v, päättää ministeriö.
- Hankkeista, joissa vuokran määrä koko vuokrakaudella on yli 5 milj. euroa arvonlisävero mukaan lukien, on hankittava valtioneuvoston rahasiainvaliokunnan puolta ennen vuokrasopimuksen solmimista.

Toteutusvaihe alkaa vuokrasopimuksen solmimisen jälkeen. Isoihin hankkeisiin nimitetään keskusvirastosta hankejohtaja, joka varmistaa hankkeelle asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen ja tiedottaa toimitilajohtajaa merkittävistä poikkeamista hankesuunnitelmiin verrattuna. Tarvittaessa muuttunut tilanne huomioidaan tulevissa kehys- ja TAE-ehdotuksissa.

Tilojen käyttö- ja ylläpitovaiheessa paikallisilla virastoilla on vastuut ja valtuudet koskien vuokrasopimuksen aikaisia tehtäviä ja muutoksia, joilla ei ole kustannusvaikutusta. Kaikista muutoksista tulee aina informoida keskusvirastoa, joka varmistaa niiden yhdenmukaisuuden valtakunnallisiin ohjeisiin ja tavoitteisiin nähden. Myös pienten muutostarpeiden yhteydessä tulee tutkia mahdollisuus pienentää toimitilakustannuksia tiivistämällä tilankäyttöä tai luopumalla osasta tiloja.

Toimitiloihin liittyviä hankintoja koskevat kehittämisen linjaukset on määritelty oikeusministeriön hallinnonalan hankintastrategiassa (2011) ja ohjeet sisältyvät oikeusministeriön hallinnonalan hankintaohjeisiin (2011).

4 Strategian toteutus, seuranta ja raportointi

4.1 Toteutus

- Toimitiloja koskeva tila- ja sopimustietopohja päivitetään kevään 2012 aikana valtiovarainministeriön ja Senaatti-kiinteistöjen johdolla käynnissä olevassa hallinnon tilahallintahankkeessa (HTH) määriteltyjen käytäntöjen mukaiseksi ja oikeusministeriön hallinnonalalla otetaan käyttöön tähän perustuvat toimitilajohtamista tukevat raportit.
- Toimitilajohtamisen käsikirja tehdään syksyyn 2012 mennessä kuulemis- kierros
- Pilottitoimialoja (ulosottovirastot ja Rikosseuraamuslaitos) koskevat toimitilasuunnitelmat ovat valmiina syksyllä 2012 kehysuunnittelun 2014–2017 pohjana. Muiden toimialojen osalta valmiit ja hyväksytyt toimitilasuunnitelmat tulee saada käyttöön syksyllä 2013.
- Määritellään vuokrasopimuskäytännöt isoissa hankkeissa ja laaditaan toimialakohtaiset mallit vuokrasopimusten vastuu- ja hankintarajaliitteiksi syksyyn 2012 mennessä.
- Määritellään kehusehdotukseen ja talousarvioesitykseen liittyvät toimitiloja koskevat yhtenäiset ohjeet ja asiakirjamallit ja tiedon tallennuspaikat syksyyn 2012 mennessä.
- Määritellään toimitilajohtajan ja hankejohtajan tehtävät syksyyn 2012 mennessä.
- Määritellään ylimmän johdon, joryn ja ospan toimitiloja koskevat raportit vuoteen 2013 mennessä.
- Laskentamallit hankkeen kokonais- ja liitännäiskustannusten arvioimiseksi
- Päätöksentekomenettelyä koskeva sääntely lähinnä hallinnonalan taloussäännöissä päivitetään linjausten mukaiseksi vuoteen 2013 mennessä.
- Valmistellaan tarvittavat toimialakohtaiset toimitila- ja työympäristökonseptit ja niitä täydentävät suunnitteluohjeet

4.2 Seuranta ja raportointi

Strategian toteutumisen seurannan kannalta keskeistä on ajantasainen ja luotettava tietopohja sekä riittävän aktiivinen ja säännönmukainen raportointi.

Keskeisiä johdon toimitilaraportteja ovat:

- Sopimusraportointi
- Kustannusraportit
- Tilankäytön tehokkuutta kuvaavat raportit
- Energia- ja hiilijalanjälkiraportit

Toimitiloja koskien seurataan sekä HTH-konsernikanavassa (Optimize.net) julkaistavia tunnuslukuja että tilatietojärjestelmän hallinnonalakohtaisia, sisäisiä tunnuslukuja. Tavoitteiden toteutumista seurataan koko hallinnonalan, toimialakohtaisten sekä yksittäisten virastojen tilakustannusten kehittymisenä henkilömäärämuutokset huomioon ottaen. Vaihtoehtoisia ja toisiaan täydentäviä tarkastelunäkökulmia ovat hallinnonalakohtaiset ja toimialakohtaiset yhteenvetotiedot sekä tiedot yksittäisten virastojen osalta.

Keskeisiä tunnuslukuja ovat muun muassa:

- Toimitilaneliöt/htv
- Toimitilakustannukset/htv
- Istuntosalien laskentakaavasta johdetut tunnusluvut
- Rikosseuraamuslaitoksen tunnusluvut: toimitilaneliöt/vanki ja toimitilakustannukset/vanki eriteltyinä vankiasuintiloihin, vankityötoiminnan tiloihin ja kuntouttavan toiminnan tiloihin

Tilojen yhteiskuntavastuullisuutta seurataan energia- ja hiilijalanjälkiraporteista sekä tulosohjausprosessissa käydyissä keskusteluissa ja saadussa palautteessa sekä toimitiloja, työskentelyolosuhteita ja työhyvinvointia koskevilla henkilöstökyselyillä. Myös asiakaskyselyihin ja -tutkimuksiin voidaan liittää tilojen toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta mittaavia kysymyksiä. Ympäristövaikutusten muutoksia seurataan HTH-tietopalvelun (Optimize.net) mittareilla sekä tarkastelemalla uusien vuokrattujen tilojen energialuokkia.

LIITE

Päätöksenteko ja tehtävät toimitilaresurssin suunnittelussa ja toteuttamisessa

	Toimitiloja koskevat strategiset linjaukset	Toimialakohtaiset toimitilasuunnitelmat	Alue- ja paikkakunta-kohtainen kokonaiskuva toimitiloista ja -tarpeista	Kehyssuunnitelma (mitä hankkeita viedään eteenpäin rahoituksen puitteissa)	Talousarvioesitys (mitä hankkeita viedään eteenpäin rahoituksen puitteissa)
Ylin johto (ministeri, Vn, jory)	päätää linjauksista			päätää	päätää
Ospa	kommentoi, keskustelee ja tekee linjauksia			käsittelee suunnitelmaa ennen joryyn viemistä	käsittelee ehdotusta ennen joryyn viemistä
Ministeriön osastot	osallistuu linjausten valmisteluun	hyväksyy toimitilasuunnitelmat		osallistuu valmisteluun	osallistuu valmisteluun
Toimitilajohtaja (funktio)	valmisteluvastuu	asiantuntija-apuna, vastaa suunnitelmien ja niistä esitettävien raporttien yhdenmukaisuudesta	vastuu kokonaiskuvasta ja om:n (ja valtion) kokonaisedun toteutumisesta, ehdottaa tarvittavia muutoksia toimialakohtaisiin suunnitelmiin.	osallistuu valmisteluun (hankkeiden aikataulut, kustannusarviot, riskit)	osallistuu valmisteluun
Talouksyksikkö	osallistuu linjausten valmisteluun	osallistuu suunnitelmamallien kehittämiseen ja vastaa niiden linkittämisestä kehys- ja tae-suunnitelmiin		valmisteluvastuu	valmisteluvastuu
Keskusvirastot	antavat lausunnon/ keskusvirastoja kuullaan linjauksiin liittyen	vastaa suunnitelmien laatimisesta ja päättää sen sisällöstä		tekee ehdotuksen valmistelun pohjaksi, kuullaan esitettävän suunnitelman osalta	kuullaan
Paikalliset virastot		tarvekuvauksen/ perustelumistion laatiminen			
Ulkopuoliset toimijat (Senaatti, Palkeet, Hansel)	asiantuntijana tarvittaessa (esim. muiden hallinnonalojen ja yksityisten parhaat käytännöt, uusin tutkimustieto)	asiantuntijana tarvittaessa (kustannusarviot, aikataulut, laajuudet, vaihtoehdot)		Senaatti asiantuntijana tarvittaessa	

Päätöksenteko ja tehtävät toimitilaresurssin suunnittelussa ja toteuttamisessa (määrittely-, toteus- sekä käyttö- ja ylläpitovaiheet)

	Kehyysuunnitelman mukaiset isot vuokrasopimukset/ hankkeet (vuokra > 200 t€/v)	Kehyysuunnitelman mukaiset pienet vuokrasopimukset/ hankkeet (vuokra < 200 t€/v)	Poikkeamat isoissa hyväksytyissä hankkeissa rakennusprosessin aikana	Tilojen ylläpito- ja käyttövaihe (muutostyöt ilman vuokra vaikutuksia ja hankinnat)	Tila- ja sopimustieto
Ylin johto (ministeri, VN, jory)	linjaukset/ puolto, jakolupa raha-asiaivaliokunnan muistiolle				käyttää raporteja ja tarvittaessa tapauskohtaista tietoa päätöksenteon tukena
Ospa					käsittelee vakimuotoisia raporteja
Ministeriön osastot	päätätjä (poislukien VN raha-asiaivaliokunta -asiat, joissa osasto valmistelee ja esittelee asian), myös merkittävät poikkeamat	tiedoksi päätetyt vuokraukset/ hankkeet (tai raporteissa)			hyödyntää tietoa ja raporteja
Toimitilajohtaja (funktio)	Asiantuntija-apuna		selvittelyvastuu		tiedon omistaja, hyödyntää tietoa
Talouksyksikkö	Asiantuntija-apuna				vastaa talouden ja henkilöstöhallinnon tietojen ja tilatietojen linkittämisestä
Keskusvirastot	Sopimuksen allekirjoittaja sen jälkeen, kun ministeriö on puoltanut hanketta	Päätää hankkeista, allekirjoittaa vuokrasopimukset	ilmoitusvelvollisuus hankkeen aikaisista merkittävistä poikkeamista	hankinnoille rajat määrärahojen muodossa, reagoitivastuu tavoitteiden vastaisista muutoksista	tiedon ylläpitovastuu, hyödyntää tietoa toiminnassa
Paikalliset virastot	tarvekuvauksen/ perustelumuioston laatiminen	tarvekuvauksen/ perustelumuioston laatiminen	ilmoitusvelvollisuus	ilmoitusvelvollisuus	tietojen tarkistaminen ja muutosten eteenpäin ilmoittaminen
Ulkopuoliset toimijat (Senaatti, Palkeet, Rapal, Hansel)	Senaatti asiantuntijana	Senaatti asiantuntijana	Senaatti asiantuntijana	Senaatti asiantuntijana	Palkeilla, Rapalilla ja Senaatilla sopimusten mukaiset tehtävät

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7083
ISBN 978-952-259-220-0 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUSVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi